

Natuurtoets
“Ullerberg”
2007

Buiting Bosontwikkeling
Dieren, december 2007

Natuurtoets
“Ullerberg”
2007

Buiting Bosontwikkeling
Postbus 98
6950 AB Dieren

Opdrachtgever:

Stichting Natuurwinst
Postbus 632
3430 AP Nieuwegein

Datum:
Rapportnummer:

december 2007
07029-07-19

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Doelstelling	4
1.2	Leeswijzer	4
2.	Gebiedsbeschrijving.....	5
2.1	Ligging plangebied	5
2.2	Beschrijving landgoed en plangebied.....	5
3.	Veldinventarisatie	7
3.1	Methode	7
3.2	Resultaten flora	8
3.3	Resultaten broedvogels	9
3.4	Resultaten overige fauna	11
4.	Conclusies en aanbevelingen.....	12
4.1	Conclusie	12
4.1.1	<i>Flora- en faunawet, inclusief Vogelrichtlijn</i>	<i>12</i>
4.1.2	<i>Rode Lijst.....</i>	<i>12</i>
4.2	Aanbevelingen.....	13
4.2.1	<i>Planvorming en planuitvoering afstemmen.....</i>	<i>13</i>
4.2.2	<i>Procedure Flora- en faunawet.....</i>	<i>13</i>
	Literatuur- en bronnenlijst.....	14
	Bijlagen	15
Bijlage 1	Topografische kaart en luchtfoto	
Bijlage 2	Foto-impressie plangebied	
Bijlage 3	Soortenlijsten	
Bijlage 4	Verspreidingskaarten flora, avifauna, overige fauna	

1. Inleiding

Buiting Bosontwikkeling is door Stichting Natuurwinst gevraagd om een natuurtoets uit te voeren op en rondom de vuilstort op Landgoed Ullerberg. Aanleiding van dit onderzoek zijn de plannen om op de vuilstort een reliëfrijke 18holes-golfbaan te realiseren. Alvorens deze plannen tot uitvoering kunnen gaan, dienen de natuurkwaliteit en natuurpotenties van het gebied in kaart gebracht te worden.

1.1 Doelstelling

Deze natuurtoets heeft tot doel de natuurwaarden van de locatie in kaart te brengen.

De volgende vragen worden beantwoord:

- Wat zijn de huidige natuurwaarden van het plangebied en de nabije omgeving?
- Welke soorten verdienen tijdens planvorming, inrichting en beheer extra aandacht?
- Voor welke soorten moet eventueel een ontheffing vanuit de Flora- en faunawet worden aangevraagd?

Op basis van de leefgebieden en groeiplaatsen van beschermde soorten en de randvoorwaarden vanuit de Flora- en faunawet kan het inrichtingsplan – inclusief het golftechnische ontwerp – opgesteld worden. De natuurwaarden zijn hierbij richtinggevend. De uitkomsten van deze natuurtoets zullen ook meegenomen worden in de nog uit te voeren MER-rapportage.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 start met een gebiedsbeschrijving. Hoofdstuk 3 beschrijft de methodiek van inventariseren. Vervolgens worden per soortgroep de resultaten van de inventarisatie beschreven. Het vierde hoofdstuk bevat de conclusies. Op basis van de bevindingen worden enkele aanbevelingen gedaan ten aanzien van inrichting en uitvoering.

Aan het eind van het rapport zijn in de bijlagen foto's, tabellen met aangetroffen soorten en verspreidingskaarten opgenomen.

2. Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging plangebied

Landgoed Ullerberg ligt enkele kilometers ten oosten van Ermelo in de gelijknamige gemeente, ten zuiden van de Jhr. Dr. Sandbergweg en ten oosten van de Flevoweg (N302), de weg tussen Nieuw-Milligen en Harderwijk. Ten noorden van de Jhr. Dr. Sandbergweg ligt het Leuvenumse bos van Natuurmonumenten. Landgoed Leuvenum grenst aan de oostzijde van landgoed Ullerberg. De Ermelosche Heide, in gebruik door Defensie, ligt ten zuidwesten van landgoed Ullerberg, aan de andere zijde van de Flevoweg.

Landgoed Ullerberg is 250ha groot. Het gehele landgoed ligt binnen de Ecologische Hoofdstructuur en ligt geheel in Natura2000-gebied 'Veluwe'. Het plangebied bevindt zich grofweg in de noordwesthoek van het landgoed. Het omvat de vuilstort Ullerberg en de directe omgeving hiervan. De totale oppervlakte van het plangebied is 54ha.

Op de kaarten in bijlage 1 zijn de ligging van landgoed Ullerberg en het plangebied te zien. Bijlage 2 geeft een foto-impressie van het plangebied.

2.2 Beschrijving landgoed en plangebied

Het landgoed Ullerberg bestaat voor het grootste deel uit bos, te zien op de kaart en luchtfoto in de bijlage. In het zuidoostelijke deel van het landgoed bevindt zich een heideterrein waar voor een deel een privé-golfbaan in ligt. De verschillende terreintypen van het landgoed en het plangebied worden hieronder beschreven.

Bossen

De bosopstanden bestaan voor het merendeel uit monoculturen grove den, fijnspar, Corsicaanse den met plaatselijk verjonging van ruwe berk, wilde lijsterbes, sporehout en Amerikaanse eik. In mindere mate zijn er loofbospercelen met zomereik, beuk of ruwe berk. De leeftijd van de opstanden varieert van 10 tot ruim 100 jaar. In sommige opstanden vindt een omvormingsbeheer plaats om natuurlijke verjonging een kans te geven en zo een natuurlijk bosbeeld te laten ontstaan. In de kruidlaag groeit onder andere blauwe bosbes, rode bosbes, bochtige smele en brede stekelvaren. De beukenlanen in het terrein zijn circa 80 jaar oud.

Heide en privé-golfbaan

Het zuidelijk deel van het landgoed bestaat uit een heideterrein met kleine bosjes, solitaire vliegdennen en kleine zandvlaktes. In dit deel van het landgoed bevindt zich ook de ruime 9holes privé-golfbaan. De roughs bestaan hier uit een korte soortenrijke heidevegetatie.

Vuilstort

De regionale vuilstort stamt uit het begin van de jaren '70 en is in 2006 gesloten. Om schadelijke milieueffecten te voorkomen wordt er sinds de sluiting gewerkt aan het aanbrengen van een afdeklaag op de plaatsen waar vuil gestort is. De afvalbergen die nog niet van een afdeklaag zijn voorzien, zijn tijdelijk geheel of gedeeltelijk afgedekt met zand. Kleinere afvalbergen zijn afgedekt met folie. Vooral in het zuidelijke deel van de vuilstort worden delen van het terrein gebruikt voor tijdelijke opslag van zand. Rondom de vuilstort is tegen de bosrand een wildraster geplaatst. Deze kan echter niet voorkomen dat onverhoopt reeën en wilde zwijnen de stort weten te betreden. Direct tegen de

binnenzijde van het raster bevindt zich op de meeste plaatsen een mantel van grove den met plaatselijk aanplant van zomereik. Deze gaat richting het centrale deel van de vuilstort, waar het vuil in de ondergrond zit, over in een zoom van heidevegetaties.

In het noordoosten van het plangebied zijn enkele gebouwen, een weegbrug en een affakkelinstallatie te vinden. In de zuidwesthoek ligt een zuiveringsstation. De vuilstort zelf is vanzelfsprekend streng verboden voor publiek, maar ook de rest van het landgoed is niet opengesteld.

3. Veldinventarisatie

3.1 Methode

In het voorjaar van 2007 is het plangebied op verschillende momenten onderzocht, waarbij gericht gezocht is naar broedvogels, flora, zoogdieren, amfibieën, reptielen en insecten. Het plangebied is systematisch doorkruist, zodat alle terreintypen en vegetatiestructuren aan bod zijn gekomen. Hierbij is vooral gelet op soorten van de Rode Lijst, soorten uit de Flora- en faunawet en andere opvallende soorten. Alle vindplaatsen zijn opgeslagen met GPS en op kaart ingetekend.

Tijdens de veldbezoeken vond continue grondverzet plaats en werd gewerkt aan het realiseren van de afdeklaag op de voormalige vuilstort. Hierdoor lag het accent van de inventarisatie op de randen van de vuilstort, op de locaties waar de afdeklaag al aangelegd is en op de plaatsen waar geen grondverzet meer plaats gaat vinden.

Op de volgende datums en dagdelen is geïnventariseerd:

Datum	Weersomstandigheden
23 april (6:00u-11:00u)	Droog, lichte bewolking, verder zonnig, weinig wind, 13 - 18°C
26 mei (6:00u-11:00u)	Droog, onbewolkt en zonnig, weinig wind, 16 - 24°C
27 mei (21:00u-23:30u)	Droog, halfbewolkt tot helder, weinig wind, 18°C
5 juni (5:30u-12:00u)	Droog, licht bewolkt tot helder, weinig wind, 18-23 °C
22 juni (9:30u-15:00u)	Droog, lichtbewolkt tot helder, weinig wind, 20-25 °C

Tabel 1: Overzicht van inventarisatiemomenten en weersomstandigheden

In de volgende paragrafen wordt per soortengroep de methode van inventariseren en analyseren toegelicht.

Flora

Tijdens alle bezoeken is de flora geïnventariseerd, zowel vegetatief en bloeiend. Er is niet uitputtend geïnventariseerd; de in Nederland algemene soorten zijn niet in de analyse verwerkt. In het bijzonder is gelet op de aanwezigheid soorten uit de Flora- en faunawet, soorten van de Rode Lijst en soorten met een indicatiewaarde voor bepaalde abiotische omstandigheden. De aanwezigheid van een indicatorsoort duidt mogelijk ook op potentiële natuurwaarden. Zo kunnen vervolgens uitspraken gedaan worden over groeiplaatscondities en –potenties waarmee ook tijdens de planvorming en planuitvoering rekening gehouden kan worden. Hierbij is vooral gebruik gemaakt van de indeling in ecologische groepen volgens Runhaar. De resultaten van de vegetatie-inventarisatie zijn te lezen in paragraaf 3.2.

Broedvogels

Het broedvogelonderzoek is zo veel mogelijk uitgevoerd volgens de BMP-methodiek, zoals beschreven in de Handleiding Broedvogelmonitoring van SOVON. Deze methode beschrijft de indeling in het aantal waarnemingen. Eén of meerdere waarnemingen kunnen pas als broedgeval worden betiteld wanneer er per soort sprake is van voldoende waarnemingen binnen de datumgrenzen, voldoende nest- of territoriumindicerende¹ waarnemingen, of van directe nestwaarnemingen. De criteria voor het beoordelen van een broedgeval verschillen per soort.

¹ Gehoorwaarnemingen: zang, roffel, alarmroepen ouders, roepende jongen; Zichtwaarnemingen: vogel met voer, jonge vogels, eierschalen, nesten, uitwerpselen.

Op basis van de resultaten van de veldbezoeken is van iedere soort zo nauwkeurig mogelijk het centrum van het territorium bepaald. Omdat de territoriumgrootte per soort verschilt, is een ruim gebied rondom het plangebied betrokken bij de inventarisatie. De centra van territoria zijn aangegeven op kaart 2 in bijlage 4. Aanvullende losse waarnemingen, van soorten waar het niet om een broedgeval gaat, zijn niet op de kaart ingetekend. Paragraaf 3.3 bespreekt de aangetroffen vogels en territoria, inclusief de 'losse' waarnemingen.

Overige fauna

Voor het inventariseren van zoogdieren zijn zowel directe als indirecte waarnemingen gebruikt, bijvoorbeeld prenten, uitwerpselen, haren of prooi- en voedselresten. Vleermuizen zijn geïnventariseerd op basis van zichtwaarnemingen, zonder gebruik te maken van batdetector of mistnet. Vlinders, libellen en andere insecten zijn geïnventariseerd op basis van zichtwaarnemingen van volwassen exemplaren of van rupsen of larven. Tenslotte is speciaal op reptielen en amfibieën gelet. Paragraaf 3.4 bespreekt de aangetroffen fauna.

3.2 Resultaten flora

Het plangebied is rijk aan flora, wellicht te danken aan de verschillende milieuomstandigheden door de aanwezigheid van (micro)reliëf en de herkomst van het afval. Zo zijn er plaatselijk zeer droge en voedselarme maar ook zeer natte en voedselrijke omstandigheden. Op verschillende plaatsen zijn tuinsoorten gevonden (deze zijn niet in kaart gebracht).

Direct rondom de vuilstort, tussen de mantel en stortlocaties, is de grond ongeroerd. Hier lijkt de vegetatie op de nabije omgeving van de Veluwe. Zo groeit er struikhei, gewone dophei, geel walstro, brede stekelvaren en plaatselijk storingsindicatoren als vingerhoedskruid (Rode Lijst 2) en rankende helmbloem. Tussen deze heidezone en de stortlocaties of langs de oude werkpaden groeien typische pioniersoorten van voedselarme en zwakzure tot basische omstandigheden op grofzandige bodemtypen. Smal vlieszaad, vroege haver, hazenpootje, grondster (Rode Lijst 3), dwergviltkruid, kromhals, muurpeper, gewone zandmuur en middelste teunisbloem, zijn hier voorbeelden van. Op de reeds afgedekte stortlocaties en op de zanddepots komen voornamelijk pioniers- en ruigtevegetaties voor. Enige mate van successie heeft op sommige delen wel plaatsgevonden, te zien aan de ontwikkeling van struiksoorten als gewone vlier, brem, hondsroos en egelantier. Op de minder droge tot nattere delen komen typische pionier- en ruigtesoorten voor van oppervlakkig geroerde grond, onder andere zomerfijnstraal, keizerskaars, boerenwormkruid en grote kaardebol (Beschermd, Ff-wet tabel 1). De lagere delen zijn over het algemeen natter en voedselrijker. Hier komen algemene pionier- en ruigtesoorten voor van voedselrijke omstandigheden als bijvoet, grote brandnetel, jacobskruiskruid, wilgenroosje, harig wilgenroosje en plaatselijk riet. Opvallende soorten groeien nabij het weeghuisje en de entree; hondsviooltje, bosaardbei, mannetjesereprijs, kraaihei, grote tijm en brede wespenorchis (Beschermd, Ff-wet tabel 1). Ook langs het bospad aan de noordgrens van het plangebied groeit bosaardbei.

De vindplaatsen zijn op de kaarten in bijlage 4 te zien. De beschermde soorten (Flora- en faunawet of Rode Lijst) zijn in bijlage 3 weergegeven.

3.3 Resultaten broedvogels

Ondanks het feit dat er zeer veel bedrijvigheid is op de vuilstort is het plangebied opvallend rijk aan vogelsoorten. Mogelijk heeft dit te maken met dat vogels wennen aan de graafmachines, bulldozers en dumpers die vaak dezelfde route rijden. Bovendien is het gebied niet toegankelijk is voor publiek. Zodra er niet wordt gewerkt, is het in het plangebied zeer rustig. Het plangebied ligt temidden van uitgestrekte bos- en heideterreinen, hetgeen ook bijdraagt aan de natuurwaarde ter plaatse. De inventarisatie heeft zich geconcentreerd op het plangebied zelf, waargenomen vogels in de directe nabijheid van het plangebied zijn daarbij ook genoteerd.

De dennenbossen direct rondom de vuilstort worden bevolkt door algemene bosvogels als verschillende mezensoorten en zangvogels als winterkoning, roodborst, boomkruiper en grote bonte specht. De vuilstort zelf trekt, behalve meeuwen, diverse vogelsoorten aan van heide en ruigtes en bosrandsoorten. In deze paragraaf worden de resultaten van de inventarisatie besproken. In de tekst is daar waar van toepassing aangegeven of een vogel vermeld staat op de Rode Lijst of dat het een soort is van de Vogelrichtlijn. De beschermde soorten zijn opgenomen tabel 3. Kaart 2 in bijlage 4 laat de verspreiding van de besproken vogels zien.

Buizerd (Buteo buteo)

Buizerd is enkele malen cirkelend boven de vuilstort gezien. De vogel broedt binnen de grenzen van het plangebied, ten zuiden van de stort. Buiten het wildraster is een nest aangetroffen.

Zomertortel (Streptopelia turtur)

Even ten oosten van het plangebied, op Landgoed Ullerberg, is één territorium van Zomertortel vastgesteld. Zomertortel staat vermeld op de Rode Lijst als *Kwetsbaar*.

Grote bonte specht (Dendrocopus major)

Grote bonte specht is een algemene broedvogel van Landgoed Ullerberg. In het plangebied zijn minimaal twee territoria waargenomen.

Boomleeuwerik (Lullula arborea)

In het plangebied zijn twee zangposten van boomleeuwerik aangetroffen, binnen de datumgrenzen. De territoria zijn in het zuidelijk deel van het plangebied, precies in de bosrand, te vinden. Boomleeuwerik is een soort van de Vogelrichtlijn.

Boompieper (Anthus trivialis)

Samen met geelgors is boompieper met vier paartjes de meest algemene broedvogel van het plangebied. Alle zangposten zijn langs de zuid- en ooststrand van het plangebied te zitten. Deze overgangszone is in feite ideaal voor de vogels. Het bos gaat geleidelijk over in open gebied, met wat struiken en heidevegetatie.

Roodborsttapuit (Saxicola rubicola)

De jonge dennenaanplant met open plekken en lage heidevegetatie in het zuidelijk deel van het terrein is het leefgebied van roodborsttapuit. Van roodborsttapuit zijn ook uitgevlogen jongen waargenomen.

Spotvogel (Hippolais icterina)

Er is in juni één waarneming gedaan van een zingende spotvogel waardoor deze conform de richtlijnen van de BMP-methode meedoet in de telling. Spotvogel staat vermeld op de Rode Lijst als *Gevoelig*.

Fluiter (Phylloscopus sibilatrix)

Van deze zangvogel zijn twee territoria ontdekt in de gemeente bossen direct ten noorden van het plangebied. De zangposten bevonden zich buiten het wildraster.

Bonte vliegenvanger (Ficedula hypoleuca)

Vlak bij de ingang van de vuilstort is eind mei een territorium van bonte vliegenvanger aangetroffen. Waar de vogel gebroed heeft is niet helemaal zeker, veel vliegenvangers broeden in nestkasten en die zijn eerder in de buurt van het landhuis te vinden. Desondanks geldt deze waarneming als een geldig territorium en kunnen de vogels in een holle boom gebroed hebben.

Matkop (Paris montana)

In het westelijke deel van het plangebied is een territorium van matkop waargenomen. Matkop staat vermeld op de Rode Lijst als *Gevoelig*.

Raaf (Corvus corax)

Raaf is een broedvogel van Landgoed Ullerberg. Tijdens ieder bezoek zijn rond de vuilstort waarnemingen van raaf gedaan, waaronder baltsgedrag. Waar de vogels gebroed hebben is niet precies duidelijk, maar gezien de waargenomen locaties en vliegrichtingen zal dit ongeveer even ten zuidoosten van het plangebied liggen. Raaf staat vermeld op de Rode Lijst als *Gevoelig*.

Putter (Carduelis carduelis)

Putter broedt met minimaal één paartje binnen het plangebied. De vogels zijn op verschillende plekken waargenomen, zowel zingend als foeragerend. De broedlocatie zal in het noordoosten liggen, niet ver van de ingang van de vuilstort.

Kneu (Carduelis cannabina)

Kneu broedt met minimaal twee maar mogelijk drie paar binnen het plangebied. In verschillende delen van het terrein zijn de vogels aangetroffen, vlak bij de ingang van de stort, maar vooral in het zuidelijke deel. Hier is veel ruigtevegetatie met verspreid staande struiken te vinden die zowel dekking, voedsel als broedgelegenheid biedt. Kneu staat op de Rode Lijst vermeld als *Gevoelig*.

Goudvink (Pyrrhula pyrrhula)

Goudvink broedt net buiten het plangebied ten zuiden van de vuilstort. Op verschillende plekken is tijdens ieder veldbezoek één waarneming van een koppeltje gedaan.

Kruisbek (Loxia curvirostra)

Kruisbek is een uitgesproken broedvogel van naaldbossen. De soort broedt al zeer vroeg in het voorjaar. Landgoed Ullerberg is een optimaal broedgebied voor deze soort. Tijdens één bezoek eind mei is een groepje waargenomen in het uiterste zuiden van het plangebied. Verondersteld mag worden dat Kruisbek op het landgoed als broedvogel voorkomt.

Geelgors (Emberiza citrinella)

Geelgors komt met minimaal 4 broedparen binnen het plangebied voor. De vogels zitten met name in de zuid- en oostrand van het plangebied.

Overige waarnemingen

Naast bovengenoemde broedvogels zijn tijdens de inventarisaties enkele aanvullende waarnemingen gedaan, van vogels die mogelijk in de nabijheid van het plangebied of landgoed Ullerberg broeden. Havik is baltzend waargenomen ten westen van de vuilstort. Vroeg in het seizoen is een grote groep graspiepers waargenomen. Deze broeden zeker niet in het plangebied zelf, maar de nabijgelegen Ermelosche heide is wel geschikt broedgebied. Op 15 april is een koppeltje tapuit waargenomen en een solitair vrouwtje, maar het gaat hierbij vrijwel zeker om doortrekkers. Het is gezien de biotoopgeschiktheid uitgesloten dat de vogels hier hebben gebroed. Tenslotte is een koppeltje kleine plevier gezien waarbij duidelijk broed- en afleidingsgedrag waar te nemen was. De vindplaats is echter korte tijd later gebruikt als tijdelijk zanddepot, waardoor de vogels waarschijnlijk niet tot broeden zijn gekomen.

3.4 Resultaten overige fauna

Zoogdieren

Binnen de hekken van de vuilstort zijn enkele reeën gezien. In de vroege ochtend en tijdens het avondbezoek zijn een bok en twee geiten waargenomen. In het zuidoosten van het plangebied, in de mantelvegetatie met grove den en zomereik, is een dode, zwangere ree geïdentificeerd gevonden. Uitwisseling met het landgoed vindt plaats via het hoofdhek (alleen overdag geopend) en via een gat in het wildraster. Ook zijn er sporen van wild zwijn binnen het raster aangetroffen (prenten en omgewoelde grond in het westelijk deel van het plangebied). Hetzelfde geldt voor vos, hiervan zijn prenten en keutels gevonden. Ook haas komt in het plangebied voor.

Het is onduidelijk om hoeveel dieren per soort het gaat. Het is mogelijk dat steeds dezelfde individuen zijn waargenomen. Er zijn geen burchten van vos aangetroffen.

Ree, wild zwijn, vos en haas zijn soorten uit de tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Amfibieën en reptielen

Middelste groene kikker is aangetroffen in een sloot onderaan de vuilstort in het noordelijk deel van het plangebied. In het oostelijk deel van het plangebied is tijdens het veldbezoek van 5 juni een hazelworm aangetroffen (zie foto 11 in bijlage 2). Op 22 juni is een zandhagedis gezien langs het hoofdpad, in het zuiden van het plangebied.

Middelste groene kikker is een soort uit tabel 1 van de Flora- en faunawet. Hazelworm en zandhagedis zijn zwaarder beschermd, middels tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Dagvlinders, libellen en andere insecten

Verder is een aantal dagvlinders gezien, waaronder heideblauwtje (zie foto 12 in bijlage 2), hooibeestje, gewoon koolwitje en koevinkje. Langs één van de greppels is het lantaarntje waargenomen, een vrij algemeen juffersoort van zoetwaterbiotopen met een voedselrijk karakter. Heideblauwtje is zwaar beschermd, via tabel 3 van de Flora- en faunawet.

4. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen uit de inleiding. Het begrip 'huidige natuurwaarden' is vertaald in het aantal beschermde en kwetsbare soorten, opgenomen in de tabellen van de Flora- en faunawet of in de Rode Lijst. Bijlage 3 toont een overzicht van deze soorten. Hier is ook te zien dat sommige soorten zowel in de Flora- en faunawet als op de Rode Lijst staan vermeld.

4.1 Conclusie

4.1.1 Flora- en faunawet, inclusief Vogelrichtlijn

De doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende soorten. Het gaat daarbij vaak niet om het individu maar om de soort in zijn geheel. Bedreigde soorten zijn in drie verschillende tabellen opgenomen en op basis daarvan wordt het beschermingsregime vastgesteld. Daarbij zijn soorten die zijn opgenomen in tabel 3 het zwaarst beschermd. Alle broedvogelsoorten zijn beschermd volgens het zwaarste regime, tabel 3. Indien een zogenaamde tabelsoort is aangetroffen is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. In het plangebied zijn uit de Flora- en faunawet aangetroffen:

- 8 soorten uit tabel 1 (grote kaardebol, brede wespenorchis, ree, wild zwijn, haas, vos, middelste groene kikker)
- 3 soorten uit tabel 3 (zandhagedis, hazelworm, heideblauwtje)
- 16 broedvogelsoorten, waarvan 1 soort van de Vogelrichtlijn (boomleeuwerik). Hierin zijn de algemene soorten niet meegerekend.

Er zijn geen soorten uit tabel 2 aangetroffen in het plangebied.

De aard van de geplande maatregelen is te categoriseren als 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Voor soorten uit tabel 1 geldt dan een vrijstelling. Een gedragscode is voor soorten uit tabel 1 niet nodig. Voor soorten uit tabel 3 is een ontheffing met een uitgebreide toets vereist. De aanwezigheid van broedvogels vraagt om toepassing van de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer².

4.1.2 Rode Lijst

De Rode Lijst is een publicatie van de Rijksoverheid waarin signaleerd wordt hoe het gaat met een bepaalde soort of soortgroep. Een soort op de Rode Lijst is niet automatisch wettelijk beschermd, tenzij de soort is opgenomen in de Flora- en faunawet. De Rode Lijst heeft een signaalfunctie over het voorkomen van de soort. Criteria voor plaatsing op de Rode Lijst zijn trend (achteruitgang) en zeldzaamheid.

In het plangebied zijn 8 soorten van de Rode Lijst aangetroffen, de status op de Rode Lijst is tussen haakjes geplaatst: vingerhoedskruid (Rode Lijst 2), grondster (Rode Lijst 3), grote kaardebol (Beschermd), brede wespenorchis (Beschermd), Zomertortel (Kwetsbaar), Spotvogel (Gevoelig), Raaf (Gevoelig), Kneu (Gevoelig).

Zie bijlage 3 voor een toelichting op de status van de Rode Lijst.

² Indien niet gekozen wordt voor toepassing van de gedragscode, dient een ontheffing aangevraagd te worden via een 'uitgebreide toets'.

4.2 Aanbevelingen

De voorgenomen inrichtingsmaatregelen kunnen vanuit de Flora- en faunawet geen doorgang vinden zonder dat rekening wordt gehouden met de beschermde soorten in het plangebied. Dat kan op verschillende manieren.

4.2.1 Planvorming en planuitvoering afstemmen

De inrichting en uiteindelijk het beheer van het plangebied dient zoveel mogelijk afgestemd te worden op de draagkracht van de aanwezige plant- en diersoorten, conform de Zorgplicht van de Flora- en faunawet. Deze Zorgplicht (beschreven in artikel 2 van de wet) houdt in, dat men bij het uitvoeren van een activiteit, de eventuele nadelige gevolgen voor planten- en diersoorten zoveel mogelijk moet voorkomen of beperken. Werkzaamheden moeten altijd zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'. De Zorgplicht geldt *altijd*, ongeacht of er ontheffing is verleend of er een vrijstelling geldt en ongeacht het beschermingsregime van de soort. Vanzelfsprekend geldt dit ook voor soorten van de Rode Lijst, ook al is er voor hen geen wettelijk beschermingsregime geformuleerd.

Broedplaatsen, foerageergebieden, verblijfsplaatsen of groeiplaatsen van beschermde plantensoorten moeten zoveel mogelijk behouden of verbeterd worden. Dit begint al bij het opstellen van het definitieve ontwerp voor de inrichting; de natuurkwaliteit is leidend tijdens het opstellen van het ontwerp. Ook tijdens de planuitvoering dient de schade of de tijdelijke verstoring zoveel mogelijk beperkt te blijven. Dit kan door de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer toe te passen. Door de planuitvoering buiten het broedseizoen – in het winterhalfjaar – plaats te laten vinden, kan bijvoorbeeld al veel verstoring voorkomen worden. Buiten het broedseizoen moet rekening gehouden worden met overwinteringsplaatsen van bijvoorbeeld egel of winterverblijven van vleermuizen (bijvoorbeeld bij egaliseren van greppels of het kappen van bomen).

4.2.2 Procedure Flora- en faunawet

Het inrichtingsplan bevindt zich op het moment van schrijven nog niet in de definitieve fase, zodat nog niet ingeschat kan worden wat de mogelijke schade op de natuurwaarden kan zijn.

Voor de aangetroffen soorten uit tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt een vrijstelling, aangezien de voorgenomen maatregelen te categoriseren zijn als 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'.

Voor de soorten uit tabel 3 van de Flora- en faunawet dient ontheffing aangevraagd (zandhagedis, hazelworm en heideblauwtje). Indien de voorgenomen maatregelen buiten het broedseizoen uitgevoerd worden, is het aanvragen van ontheffing voor broedvogels niet nodig. Ontheffing wordt aangevraagd via een 'uitgebreide toets' bij Dienst Regelingen van LNV. De ontheffingsaanvraag beschrijft de mate waarin de voorgenomen maatregelen het leefgebied van de soort aan kunnen tasten en in hoeverre er mogelijkheden zijn voor alternatieven. Ontheffing (op basis van artikel 75 van de wet) wordt verleend indien uit de plannen blijkt dat het leefgebied van de genoemde soorten er niet op achteruit gaat en de instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Literatuur- en bronnenlijst

1. **Heukels Flora van Nederland**, Van der Meijden, R., Wolters-Noordhoff, 22^e druk, 1996.
2. **Nederlandse Oecologische Flora**, Weeda, E., KNNV-Uitgeverij, 2003.
3. **Libellengids**, Jurzitza, G., Tirion Baarn, 2001.
4. **Vogelgids van Europa**, Svensson, L. e.a, ANWB en Vogelbescherming, 1999.
5. **Handleiding Broedvogel Monitoring Project**, SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2004.
6. **Bodemkaart van Nederland, kaartblad 26 Oost**, STIBOKA, 1980.
7. **Beknopt overzicht van de Nederlandse Plantengemeenschappen**, Den Held, J.J., KNNV, 1979.
8. **Diersporengids**, Bang, P., Tirion, 2004.
9. **Nederlandse Rode Lijsten** (planten, vogels, zoogdieren, dagvlinders, libellen, reptielen, amfibieën), Ministerie van LNV, 2004.
10. Brochure '**Buiten aan het werk**', de Flora- en faunawet in de praktijk, Ministerie van LNV, 2005.
11. Brochure '**Ondernemen met de Flora- en faunawet**', Ministerie van LNV, 2003.
12. **Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer 2005-2010**, Vogelbescherming Nederland en Bosschap, 2005.
13. **www.gelderland.nl**

Bijlagen

Bijlage 1

Topografische kaart en luchtfoto

Topografische kaart
(bron: Topografische Dienst Emmen)

Luchtfoto
(bron: Google Earth)
- = begrenzing plangebied
- = begrenzing landgoed

Bijlage 2

Foto-impressie plangebied

Foto 1: Uitzicht op installaties en opvangbassin. De afdeklaag is hier recentelijk aangelegd.

Foto 2: Uitzicht op breed werkp pad en zanddepot. Tegen de wand 2 reeën.

Foto 3: Uitzicht over vuilstort. Op de voorgrond vers gestort zand.

Foto 4: Zuidelijke bosrand stort. Hier verschillende plantensoorten aangetroffen. De zandhelling is eveneens biotoop van zandhagedis.

Foto 5: Oostrand van de stort met heide in de overgangszone. Verschillende zangposten van boompieper. Biotoop van hazelworm.

Foto 6: 'mantel' van grove dennenbos en plaatselijk zomereik. Zangposten van geelgors en roodborsttapuit.

Bijlage 2 (vervolg)

Foto-impressie plangebied

Foto 7: Grove dennenbos ten zuiden van de vuilstort. Eveneens broedterritorium van buizerd.

Foto 8: Bospad in bos ten noorden van de vuilstort.

Foto 9: Minder bewerkt deel van de stort met onder andere egelantier en gewone vlier.

Foto 10: Grondster, een soort van pioniervegetatie op vochtige voedselarme zure bodem. Rode Lijst 3.

Foto 11: Hazelworm, in het zuidelijk deel van het plangebied.

Foto 12: Heideblauwtje op struikhei.

Bijlage 3: Soortenlijsten

In deze lijsten zijn alleen de beschermde en kwetsbare soorten opgenomen; beschermd door de Flora- en faunawet / Vogelrichtlijn of opgenomen op de Rode Lijst.

Broedvogels:

Soort	Latijnse naam	Aantal	Hoogste broedcode*	Rode Lijst	Vogelrichtlijn
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	1	13		
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	1	2	Kwetsbaar	
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	2	4		
Boomleeuwerik	<i>Lullula arborea</i>	2	4		Ja
Boompieper	<i>Anthus trivialis</i>	4	4		
Roodborsttappuit	<i>Saxicola rubicola</i>	1	12		
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	1	2	Gevoelig	
Fluiter	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2	2		
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	2		
Matkop	<i>Parus montanus</i>	1	2	Gevoelig	
Raaf	<i>Corvus corax</i>	1	5	Gevoelig	
Putter	<i>Carduelis carduelis</i>	1	4		
Kneu	<i>Carduelis cannabina</i>	3	4	Gevoelig	
Goudvink	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1	4		
Kruisbek	<i>Loxia curvirostra</i>	1	1		
Geelgors	<i>Emberiza citrinella</i>	4	4		

* Broedcodes; criteria van broedzekerheid (BMP-methode SOVON, Van Dijk, 2004):

0 Waarneming van volwassen individu buiten datumgrenzen in een mogelijk broedbiotoop, zonder aanwijzing omtrent broeden.
1 Waarneming van volwassen individu tussen datumgrenzen in een mogelijk broedbiotoop, zonder aanwijzing omtrent broeden.
2 Eenmalige waarneming tussen de datumgrenzen van zingend of baltsend individu in geschikt broedbiotoop.
3 Waarneming tussen de datumgrenzen van een paar in geschikt broedbiotoop.
4 Territoriumgedrag (zang, gevechten e.d.) op zelfde plaats, op tenminste twee dagen, die meer dan één week uit elkaar liggen
5 Baltsend paar (ook paring) tussen datumgrenzen in broedbiotoop. voeren van vijfje door mannetje met code 5 aangeven.
6 Bezoek van vogel aan een waarschijnlijke nestplaats, zoals Draaihal die in boomholte kruipt.
7 Angstkreten of ander gedrag (alarmeren), dat wijst op aanwezigheid van nest of jongen.
8 Vogel met broedvlekken (niet altijd een betrouwbare aanwijzing voor een broedgeval ter plaatse).
9 Transport van nestmateriaal, nestbouw of uithakken/graven van nestholte.
10 Afleidingsgedrag. De vogel doet alsof hij verlamd of gewond is en lokt zo de waarnemer van het nest weg.
11 Pas gebruikt nest of eierschalen.
12 Pas uitgevlogen jongen van nestblijvers of donsjongen van nestvliders.
13 Gebruikt nest met onbekende inhoud. Bezoek door ouders aan nest, waarvan inhoud niet kan worden vastgesteld
14 Transport voedsel of ontlasting (ontlastingpakketjes) Baltsvoeding is code 5.
15 Nest met eieren.
16 Nest met jongen gezien, of de jongen in het nest gehoord.

Toelichting status op Rode Lijst Vogels:

Kwetsbaar: Soorten die zijn afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam zijn en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en vrij zeldzaam zijn.

Gevoelig: Soorten die stabiel of toegenomen zijn en zeer zeldzaam zijn en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en algemeen zijn.

Bijlage 3 (vervolg) Soortenlijsten

Overige fauna:

Soort	Latijnse naam	FF-wet	Rode Lijst
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	Tabel 1	-
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>	Tabel 1	-
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	Tabel 1	-
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	Tabel 1	-
Middelste groene kikker	<i>Rana klepton esculenta</i>	Tabel 1	-
Zandhagedis	<i>Lacerta agilis</i>	Tabel 3	Kwetsbaar
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>	Tabel 3	Kwetsbaar
Heideblauwtje	<i>Plebejus argus</i>	Tabel 3	Gevoelig

Toelichting status op Rode Lijst Fauna:

Kwetsbaar: Soorten waarvan de aantallen licht zijn afgenomen, en tegenwoordig als vrij tot zeer zeldzaam worden beschouwd, of soorten waarvan de aantallen wel sterk zijn afgenomen, maar waarvan de aantallen nog groot genoeg zijn om als zeldzaam te worden beschouwd.

Gevoelig: Zeldzame soorten, waarvan de populaties stabiel zijn of zelfs toenemen, of soorten waarvan de populatie sterk is afgenomen, maar nog steeds als algemeen gezien worden.

Flora:

Soort	Latijnse naam	FF-wet	Rode Lijst
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	Tabel 1	Beschermd
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	Tabel 1	Beschermd
Vingerhoedskruid	<i>Digitalis purpurea</i>	-	Rode Lijst 2
Grondster	<i>Illecebrum verticillatum</i>	-	Rode Lijst 3

Toelichting op status Rode Lijst Planten:

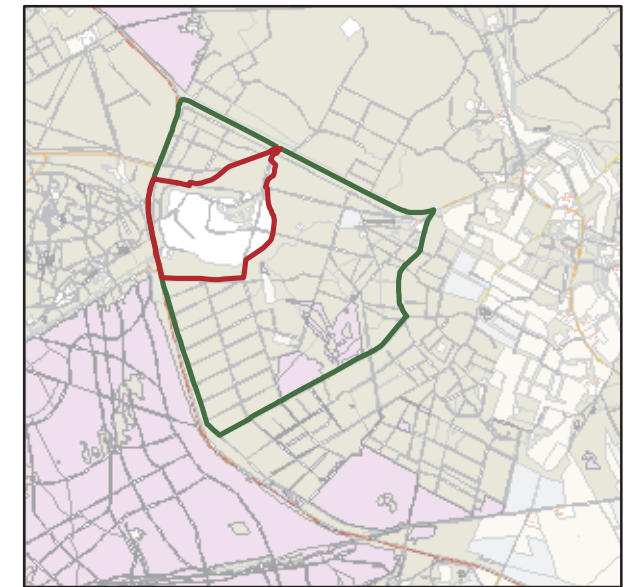
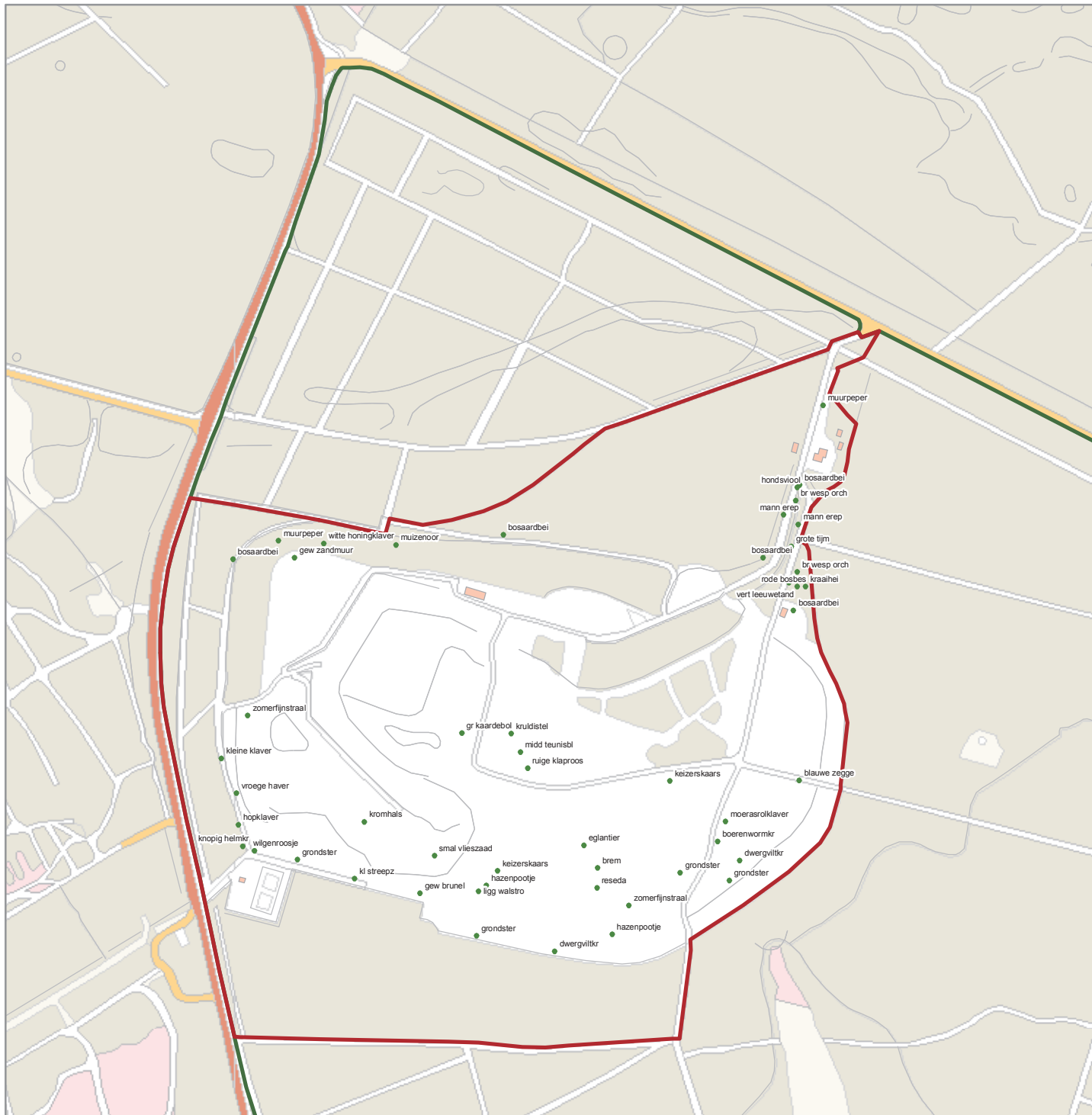
Rode lijst 2: plant recent in 1-12 uurhokken¹ voorkomend en achteruitgang tenminste 50%, of recent in 13-40 uurhokken voorkomend en achteruitgang tenmiste 75%.

Rode lijst 3: plant recent in 13-40 uurhokken voorkomend en achteruitgang 25-50%, of in 41-225 uurhokken voorkomend en achteruitgang 25-75%.

Beschermd: deze soorten zijn wettelijk beschermd.

¹ Een uurhok is 5x5km groot.

Bijlage 4 Verspreidingskaarten

Kaart 1: flora

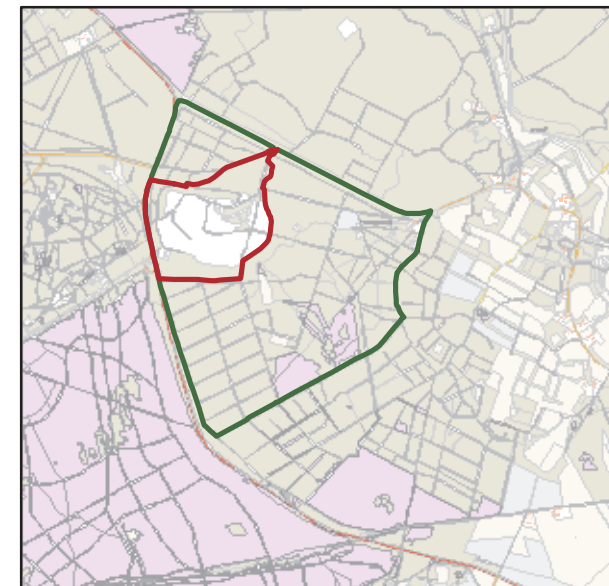
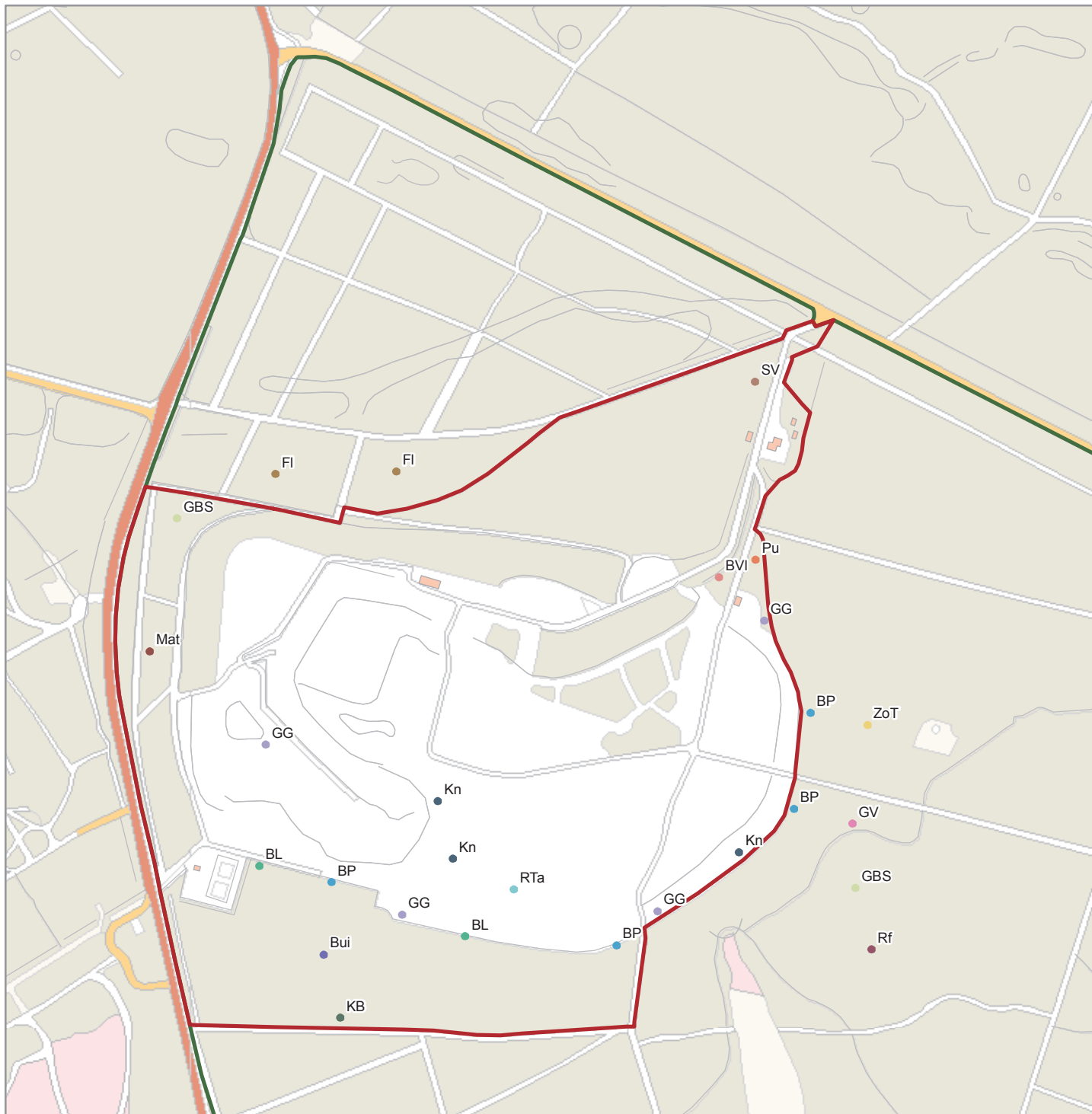
- Grens plangebied
- Grens landgoed

Ecologische onderzoek
Landgoed Ullerberg

Buiting Bosontwikkeling
in opdracht van: Landgoed Ullerberg

November 2007

Kaart 2: avifauna

• Bonte vliegenvanger, BVI	• Kneu, Kn
• Boomleeuwerik, BL	• Kruisbek, KB
• Boompieper, BP	• Matkop, Mat
• Buizerd, Bui	• Putter, Pu
• Fluitier, FI	• Raaf, Rf
• Geelgors, GG	• Roodborsttapuit, RTa
• Goudvink, GV	• Spotvogel, SV
• Grote bonte specht, GBS	• Zomertortel, ZoT

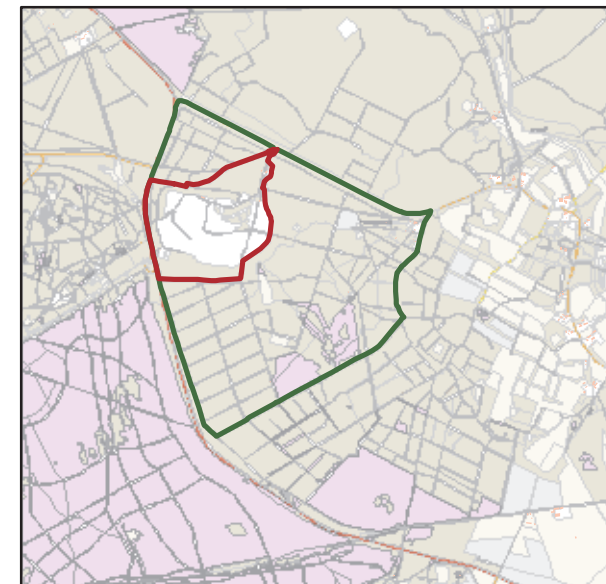
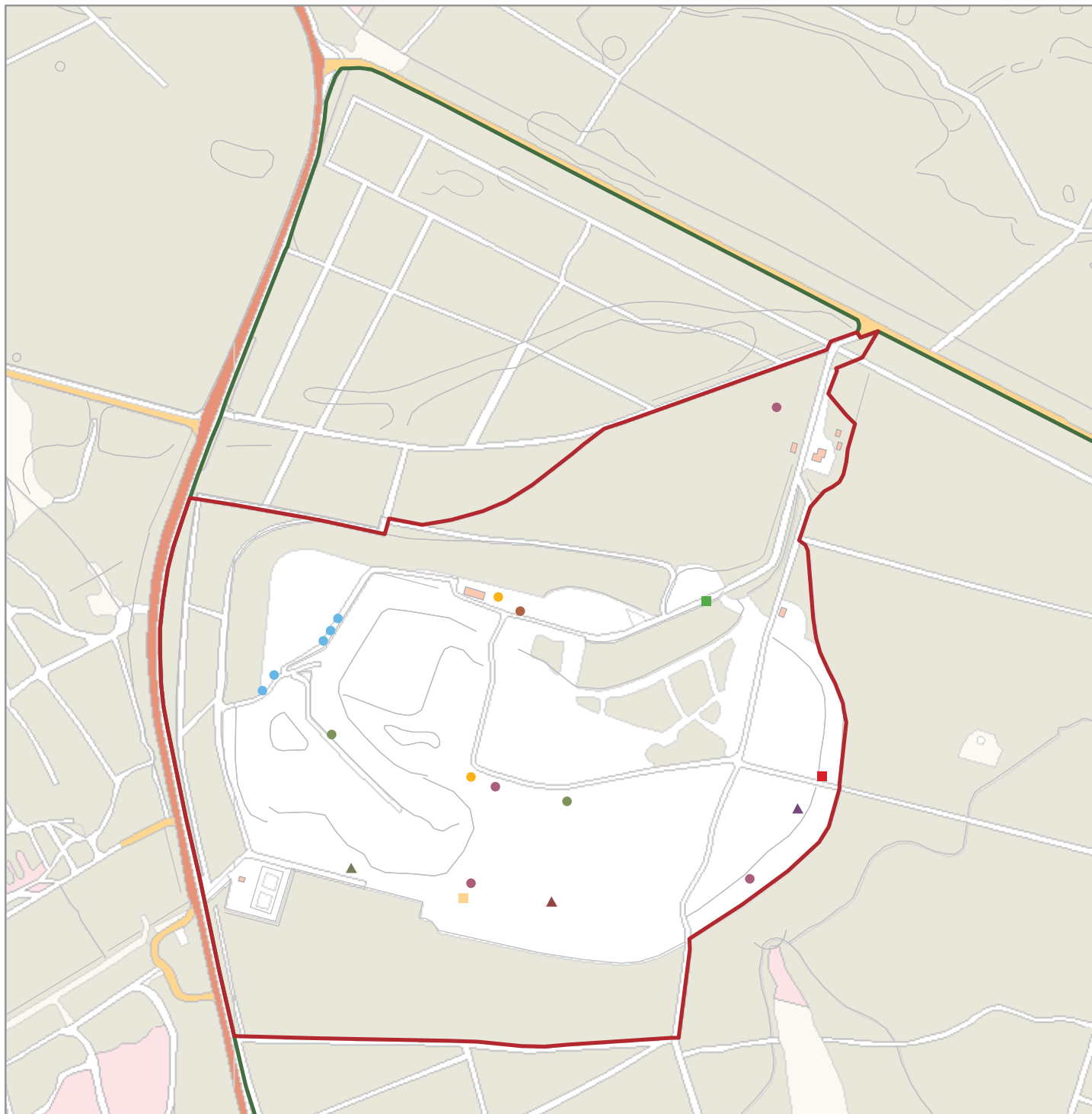
- Grens plangebied
 Grens landgoed

Ecologische onderzoek
Landgoed Ullerberg

Buiting Bosontwikkeling
in opdracht van: Landgoed Ullerberg

November 2007

Kaart 3: fauna

● ree (ook sporen)	■ hazelworm
● haas	■ midd groene kikker
● bruine rat	▲ heideblauwtje
● vos (sporen)	▲ hooibeestje
● wild zwijn (sporen)	▲ koevinkje
■ zandhagedis	

□ Grens plangebied

□ Grens landgoed

Ecologische onderzoek
Landgoed Ullerberg

Buiting Bosontwikkeling
in opdracht van: Landgoed Ullerberg

November 2007

